

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.5.30>

PROBLEMY REGULACJI PRAWNEJ OCHRONY ZDROWIA PERSONELU PAŃSTWOWEJ SŁUŻBY SPECJALNEJ ŁĄCZNOŚCI I OCHRONY INFORMACJI UKRAINY

Dmytro Makovsky

*student Katedry Prawoznawstwa Wydziału Prawa Wschodnioukraińskiego Uniwersytetu Narodowego
imienia Wołodymyra Dala (Siewierodoneck, Ukraina)*

ORCID: 0000-0003-1781-3780

dmytromakovskiy@gmail.com

Adnotacja. Artykuł poświęcono identyfikacji problemów prawnych regulacji ochrony medycznej personelu Państwowej Służby Specjalnej Łączności i Ochrony Informacji Ukrainy. Aby osiągnąć cel naukowy, nakreślono system aktów normatywnych regulujących badaną kwestię. Podkreślono odrębne ogólne standardy świadczenia opieki zdrowotnej dla obywateli, a także przeanalizowano główne przepisy specjalnego ustawodawstwa w odniesieniu do zaopatrzenia medycznego personelu Państwowej Służby Specjalnej Łączności i Ochrony Informacji Ukrainy. Ujawniono również rozważania naukowców dotyczące istniejących problemów związanych z zaopatrzeniem medycznym personelu wojskowego. Na podstawie materiału przeanalizowanego autor wyróżnia poszczególne problemy medycznego zabezpieczenia personelu Państwowej Służby Specjalnej Łączności i Ochrony Informacji Ukrainy. Wśród nich, na przykład, nie jest zdefiniowana jednolita przestrzeń medyczna, w ramach której funkcjonują jednolite standardy opieki zdrowotnej, a także tworzone są dodatkowe gwarancje dla personelu; nierozwinięte jest ustawodawstwo dotyczące medycznego zabezpieczenia personelu Państwowej Służby Specjalnej Łączności i Ochrony Informacji Ukrainy nie tylko w normalnych okolicznościach, ale także w przypadku konfliktów zbrojnych; standardy NATO dotyczące zapewnienia opieki medycznej w warunkach konfliktów zbrojnych i tym podobne nie są uwzględnione w systemowym rozumieniu.

Słowa kluczowe: opieka medyczna, ochrona zdrowia, normy, Państwowa Służba Specjalnej Łączności i Ochrony Informacji Ukrainy, żołnierz, opieka medyczna, ubezpieczenie zdrowotne.

PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF MEDICAL SUPPORT OF THE PERSONNEL OF THE STATE SERVICE OF SPECIAL COMMUNICATION AND INFORMATION PROTECTION OF UKRAINE

Dmytro Makovsky

Applicant at the Department of Jurisprudence

Faculty of Law

East Ukrainian National University Volodymyr Dahl University (Severodonetsk, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-1781-3780

dmytromakovskiy@gmail.com

Abstract. The article is devoted to identifying the problems of legal regulation of medical support for the personnel of the State Service of Special Communications and Information Protection of Ukraine. In order to achieve the scientific goal, a system of normative legal acts regulating the researched issue is outlined. Separate general standards for providing medical care to citizens are highlighted, as well as the main provisions of special legislation regarding medical care for the personnel of the State Service for Special Communications and Information Protection of Ukraine are analyzed. The reasoning of scientists regarding the existing problems of medical care for military personnel is also disclosed. On the basis of the analyzed, the author singled out certain problems of medical support of the personnel of the State Service of Special Communications and Information Protection of Ukraine. Among them, for example, the unified medical space, within which the unified standards of medical provision function, and additional guarantees for personnel are formed, is not defined; the legislation regarding the medical support of the personnel of the State Service of Special Communication and Information Protection of Ukraine is not developed not only under normal circumstances, but also in the case of military conflicts; the NATO standards regarding the provision of medical support in the conditions of military conflicts, etc., are not taken into account in the systemic understanding.

Key words: medical provision, health care, standards, state service for special communications and information protection, military serviceman, medical assistance, medical insurance.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Дмитро Маковський

*здобувач кафедри правознавства юридичного факультету Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля (Северодонецьк, Україна)*

ORCID ID: 0000-0003-1781-3780

dmytromakovskiy@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена виявленню проблем правового регулювання медичного забезпечення особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. Задля досягнення наукової мети окреслено систему нормативно-правових актів, якими регулюється досліджуване питання. Висвітлено окремі загальні стандарти надання медичного забезпечення громадянам, а також проаналізовано основні положення спеціального законодавства стосовно медичного забезпечення особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. Також розкрито міркування науковців щодо наявних проблем медичного забезпечення військовослужбовців. На підставі проаналізованого, автором виокремлено окремі проблеми медичного забезпечення особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. Серед них, наприклад, не визначеним є єдиний медичний простір, в рамках якого функціонують єдині стандарти медичного забезпечення, а також формуються додаткові гарантії для особового складу; не розвиненим є законодавство щодо медичного забезпечення особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України не лише в умовах звичайних обставин, а й у випадку військових конфліктів; не враховані у системному розумінні стандарти НАТО щодо надання медичного забезпечення в умовах військових конфліктів тощо.

Ключові слова: медичне забезпечення, охорона здоров'я, стандарти, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації, військовослужбовець, медична допомога, медичне страхування.

Постановка проблеми. Охорона здоров'я особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України є окремим та важливим напрямом побудови системи соціальних гарантій для зазначеної структури. Адже ефективно виконання своїх завдань, що спрямовані на забезпечення безпеки України, максимально може бути забезпечене лише у разі належного фізичного, розумового, психологічного благополуччя особового складу зазначеної вище служби. Попри важливість сфери медичного забезпечення як складової соціальних гарантій для особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, на сьогодні правове регулювання зазначеного питання є недосконалим та потребує перегляду. Також чимала роль у наведеному процесі належить теоретичному осмисленню сутності та цілей медичного забезпечення, з'ясуванню змісту його ключових категорій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового регулювання соціального захисту військовослужбовців (в тому числі і медичного забезпечення) у своїх працях розкривали такі вчені, як О.В. Андрійчук, В.Я. Білий, В.В. Біліченко, В.В. Гончарук, В.В. Жернаков, М.І. Іншин, В.Л. Костюк, В.Г. Лівінський, О.Є. Луценко, О.М. Марчукова, Н.Р. Нижник, С.М. Прилипка, Б.І. Сташків, О.В. Тищенко, І.Ю. Хомич, Г.І. Чанишева, Л.П. Шумна, О.М. Ярошенко та ін.

Невирішені раніше проблеми. У науковій доктрині не запропоновано жодного спеціального та комплексного напрацювання з приводу проблем медичного забезпечення особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Метою статті є виявлення проблем правового регулювання медичного забезпечення особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні медичне забезпечення досліджуваної категорії осіб регулюють як нормативно-правові акти загального характеру, що визначають основні положення щодо охорони здоров'я громадян (Конституція України, Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801-XII, Закони України «Про екстрену медичну допомогу» від 05.07.2012 №5081-VI), так і акти спеціального характеру, що регулюють окремі питання надання медичної допомоги певним категоріям осіб, за спеціальними підставами (Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23.02.2006 № 3475-IV, «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 №2011-XII, постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 №910 «Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України», наказ адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 01.04.2014 №156 «Про затвердження Інструкції про порядок медичного забезпечення в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України» та ін.). То ж розглянемо основні положення наведених нормативно-правових актів.

За статтею 49 Конституції України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних та оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного й доступного для всіх громадян медичного обслуговування (Конституція України, 1996). Стаття 6 Основ законодавства України про охорону здоров'я» встановлює, що кожен громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає: життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд і соціальне

обслуговування й забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини; кваліфіковану медичну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря, вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я; достовірну та своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення і та ін. (Основи законодавства України про охорону здоров'я, 1992).

Згідно із положеннями Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23.02.2006 №3475-IV, військовослужбовцям Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (далі – ДССЗІ) створюються необхідні санітарно-гігієнічні та соціально-психологічні умови, вони забезпечуються безоплатною кваліфікованою медичною допомогою в закладах охорони здоров'я Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, за рахунок бюджетних коштів, передбачених на утримання ДССЗІ, за угодами, укладеними нею із зазначеними центральними органами виконавчої влади. Порядок медичного забезпечення військовослужбовців ДССЗІ та їх забезпечення лікарськими засобами та імунобіологічними препаратами встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації (Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України, 2006).

А відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 №2011-ХІІ, військовослужбовці щорічно проходять медичний огляд, щодо них проводяться лікувально-профілактичні заходи. За відсутності за місцем проходження військової служби, навчальних (або перевірочних) і спеціальних зборів або за місцем проживання військовослужбовців військово-медичних закладів охорони здоров'я чи відповідних відділень або спеціального медичного обладнання, а також у невідкладних випадках медична допомога надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я за рахунок Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів (Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей, 1991).

Отже, як бачимо, для особового складу ДССЗІ чинним законодавством гарантується реалізація права на охорону здоров'я нарівні з іншими громадянами у всій його повноті. Поряд з тим, у зв'язку із спеціальними додатковими ризиками, з якими пов'язане виконання обов'язків особового складу ДССЗІ, державою закріплені додаткові гарантії щодо медичного забезпечення військовослужбовців ДССЗІ, забезпечення яких кваліфікованою медичною допомогою, лікарськими засобами, препаратами здійснюється безоплатно (за рахунок коштів, передбачених на утримання ДССЗІ) у відповідних медичних закладах ДССЗІ, інших визначених законодавством медичних закладах силових відомств або ж у державних чи комунальних закладах охорони здоров'я у разі відсутності інших закладів, спеціального необхідного обладнання тощо.

Варто відзначити певний недолік правового регулювання медичного забезпечення військовослужбовців ДССЗІ, який полягає у тому, що обсяг медичних послуг, забезпечення в цілому залежить напряму від обсягу фінансування ДССЗІ, а також від укладення чи не укладення відповідних договорів з центральними органами виконавчої влади. Наведені обставини, що визначені законодавчо, надають медичному забезпеченню військовослужбовців ДССЗІ рис недостатньої гарантованості, адже бракує законодавчого закріплення мінімального рівня (обсягу) такого медичного забезпечення, яке повинне бути гарантованим особовому складу ДССЗІ незалежно від будь-яких обставин економічного, політичного, організаційного чи іншого характеру.

Згідно Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23.02.2006 №3475-IV також відзначено, що медичне забезпечення державних службовців та інших працівників Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також членів їхніх сімей здійснюється в закладах охорони здоров'я Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України на загальних підставах відповідно до законодавства (Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України, 2006).

Найбільш спеціальний нормативно-правовий акт щодо медичного забезпечення особового складу ДССЗІ – це наказ адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 01.04.2014 №156 «Про затвердження Інструкції про порядок медичного забезпечення в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України». Загалом надаючи відповідну правову оцінку якому, варто відзначити, що ним не визначено будь-яких чітких та конкретних, відмінних від уже розглянутих вище механізмів здійснення медичного забезпечення досліджуваної категорії осіб. Здебільшого, наказом дублюються уже закріплені законодавчо положення щодо надання медичного обслуговування військовослужбовцям та іншим працівникам (Про затвердження Інструкції про порядок медичного забезпечення в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, 2014).

Позитивним аспектом закріплених норм є визначення вимог до якості надання медичної допомоги – відповідно до державних медичних стандартів. Також у наведеному підзаконному нормативно-правовому акті врегульовано організацію лікувально-профілактичної роботи у ДССЗІ, до якої віднесено: 1) вивчення в Адміністрації Держспецзв'язку та підрозділах Держспецзв'язку умов службової діяльності військовослужбовців Держспецзв'язку з метою виявлення факторів, що негативно впливають на їх стан здоров'я і є причиною виникнення захворювань і травм, а також розробку на цій основі комплексних профілактичних заходів; 2) пропаганду здорового способу життя та гігієнічних знань; 3) щорічну диспансеризацію

військовослужбовців Держспецзв'язку; 4) організацію роботи ЛКК у Медичному центрі Держспецзв'язку; 5) участь лікаря закладу охорони здоров'я Держспецзв'язку у проведенні МСЕК; 6) своєчасне виявлення військовослужбовців Держспецзв'язку, що захворіли, надання їм необхідної медичної допомоги; 7) санаторно-курортне лікування; 8) проведення медичного огляду ВЛК (Про затвердження Інструкції про порядок медичного забезпечення в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, 2014).

Відтак, розглядаючи запропоновані положення нормативно-правових актів, приходимо до висновку про загалом незадовільний стан правового регулювання медичного забезпечення особового складу ДССЗЗІ. Такий стан обумовлюється низкою недоліків та проблем, з-поміж яких насамперед варто звернути увагу на брак кореляції норм та стандартів щодо медичного забезпечення вказаних осіб з загальними тенденціями розвитку законодавства щодо надання медичної допомоги в Україні як в цілому, так і щодо військовослужбовців зокрема. Адже значну частину особового складу ДССЗЗІ становлять військовослужбовці, саме для них закріплюються додаткові гарантії у сфері медичного забезпечення, проте в усіх проаналізованих вище нормативно-правових актах бракує тих стандартів, на гарантування яких для військовослужбовців сьогодні спрямована політика держави у наведеній сфері, бракує згадувань категорії «єдиний медичний простір», створення якого є актуальним завданням для державотворців тощо.

То ж варто детальніше розкрити окреслену проблему на прикладі нормативно-правових актів та міркувань вчених. 18 серпня 2021 року Указом Президента України введено в дію Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою» (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою», 2021). У цьому Рішенні стверджується, що в умовах поточних та прогнозованих загроз національній безпеці та національним інтересам України реформування системи охорони здоров'я здійснюється здебільшого несистемно та охоплює лише фінансову складову. Доручено Кабінету Міністрів України розробити та затвердити Стратегічний план розвитку системи охорони здоров'я населення на період до 2030 року (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою», 2021).

Проте відповідна Стратегія на сьогодні ще не розроблена, у зв'язку з чим стан національної системи охорони здоров'я продовжує характеризуватися низкою проблем та неспроможністю адекватно реагувати на існуючі виклики сьогодення. Це впливає і на стан медичного забезпечення військовослужбовців, особового складу ДССЗЗІ. Поряд з тим, в Україні ще у 2018 році розроблена та затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 № 910 Воєнно-медична доктрина, за якою основою системи охорони здоров'я військовослужбовців визначено медичні служби (військово-медичні підрозділи, військові заклади охорони здоров'я та органи управління медичним забезпеченням), а також визначена кількість закладів охорони здоров'я системи охорони здоров'я цивільного населення. Серед них визначено медичні служби Збройних Сил, МВС, Національної гвардії, СБУ, Держприкордонслужби, Держспецзв'язку, Служби зовнішньої розвідки, Держспецтрансслужби (Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України, 2018).

Воєнно-медична доктрина України (Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України, 2018) передбачає, що медичні служби сили оборони провадять свою діяльність в єдиному медичному просторі із дотриманням законодавства, медичних стандартів та клінічних протоколів єдиних для мирного і воєнного часу. Медичні служби силових відомств та військових формують у умовах військових конфліктів різної інтенсивності іноді мають специфічні задачі, але єдиним для них є надання медичної допомоги і лікування поранених, травмованих та хворих військовослужбовців. Відмінними є порядок організації медичного забезпечення військ, який залежить від характеру воєнного конфлікту та конкретних оперативних і бойових обставин. Медична допомога пораненим (хворим) надається на тих етапах медичної евакуації (рівнях медичного забезпечення), де вона може бути надана у найкоротший строк та у найбільш повному обсязі з урахуванням наявних сил і засобів та можливостей медичної та аеромедичної евакуації. Основними принципами розгортання етапів медичної евакуації (рівнів медичного забезпечення) є максимальне наближення їх до осередків санітарних втрат, ешелонування та скорочення їх кількості в лікувально-евакуаційному процесі (Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України, 2018).

Слід зауважити, що відповідно до діючого законодавства не розроблено та не закріплено чіткого механізму медичного забезпечення особового складу ДССЗЗІ за двома напрямками: 1) в умовах звичайних обставин та 2) за умов військових конфліктів. У наведеному контексті цікавим є дослідження В.Я. Білого, М.І. Бадюка, А.В. Верби, Я.Л. Заруцького, А.П. Казмірчука, В.Л. Савицького та О.І. Лашина з приводу організації медичного забезпечення саме в умовах військових конфліктів. Науковці наголосили на важливості забезпечення єдності термінології у правовому регулюванні медичного забезпечення. Запропонували термін «етап медичної евакуації» (ЕМЕ) про – це організаційно-тактичне поняття, що характеризує сукупність сил і засобів медичної служби (медичні пункти, мобільні та стаціонарні ВГ, лікарні, НДІ та ін.) та підрозділів забезпечення (зв'язок, продовольче та харчове забезпечення, транспорт та ін.), що розгорнуті на шляхах медичної евакуації для прийому, сортування поранених і хворих, надання їм певного рівня (виду) медичної допомоги (Білий, Бадюк, Верба, Заруцький, Казмірчук, Савицький, Лашин, 2019: 6).

Також варто погодитися з В.Я. Білим, В.О. Жаховським та В.Г. Лівінським щодо того, що відсутність єдиного державного нормативного акта щодо побудови системи охорони здоров'я військовослужбовців, зокрема

й на особливий період, призвела до того, що під час численних безсистемних організаційних заходів, які проводилися за роки незалежності, була скорочена частина військово-медичних закладів та порушена організаційна структура військово-медичних підрозділів. До погіршення стану медичного забезпечення військ призвели також зменшення фінансування медичної служби, несвоєчасне поновлення медичного обладнання і техніки та вплив кваліфікованого медичного персоналу (Білий, Жаховський, Лівінський, 2018: 9).

Висновки. Отож, підсумовуючи усе наведене вище, зауважимо, що медичне забезпечення особового складу ДССЗЗІ характеризується низкою недоліків:

1) брак єдиної термінології: не визначено є сама категорія «медичне забезпечення», не взаємоузгодженими є категорії «охорона здоров'я», «медичне обслуговування», «лікування», «медичні послуги», «медична допомога», «домедична допомога», «екстрена допомога», «рівні медичної допомоги» тощо. Такі поняття хаотично вживаються у різних нормативно-правових актах, якими регулюється досліджувана проблематика, часто підмінюючи один одного;

2) не визначеним є єдиний медичний простір, в рамках якого функціонують єдині стандарти медичного забезпечення, а також формуються додаткові гарантії для особового складу ДССЗЗІ;

3) не розвиненим є законодавство щодо медичного забезпечення особового складу ДССЗЗІ не лише в умовах звичайних обставин, а й у випадку військових конфліктів;

4) не враховані у системному розумінні стандарти НАТО щодо надання медичного забезпечення в умовах військових конфліктів;

5) нечіткість механізмів реалізації положень щодо надання медичного забезпечення, щодо здійснення ефективної профілактичної, а також реабілітаційної роботи;

6) брак кореляції правового регулювання медичного забезпечення особового складу ДССЗЗІ з сучасними тенденціями розвитку системи медичного забезпечення в цілому, а зокрема, у жодному із спеціальних нормативно-правових актів не передбачено положень щодо медичного страхування особового складу ДССЗЗІ, гарантовані державою пільги для наведеного кола осіб, додаткові програми страхування тощо.

Список використаних джерел:

1. Білий В.Я., Бадюк М.І., Верба А.В., Заруцький Я.Л., Казмірчук А.П., Савицький В.Л., Лашин О.І. Погляд на систему медичного забезпечення сил оборони України. *Військова медицина України. Організація охорони здоров'я у Збройних Силах України*. 2019. №3. Т.19. С. 5–14. [in Ukrainian].
2. Білий В.Я., Жаховський В.О., Лівінський В.Г. Воєнно-медична доктрина як основа медичної складової національної безпеки держави. *Наука і оборона. Національна і глобальна безпека*. 2018. №4. С. 8–14. [in Ukrainian].
3. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. [in Ukrainian].
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. [in Ukrainian].
5. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України : Закон України від 23.02.2006 р. № 3475-ІV. [in Ukrainian].
6. Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 № 910. [in Ukrainian].
7. Про затвердження Інструкції про порядок медичного забезпечення в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України : Наказ адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 01.04.2014 р. № 156. [in Ukrainian].
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою» : Указ Президента України від 18.08.2021 № 369/2021. [in Ukrainian].
9. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-ХІІ. [in Ukrainian].

References:

1. Bilyi, V.Ia., Badiuk, M.I., Verba, A.V., Zarutskyi, Ya.L., Kazmirchuk, A.P., Savytskyi, V.L., Lashyn, O.I. (2019). Pohliad na systemu medychnoho zabezpechennia syl oborony Ukrainy [A look at the system of medical support of the defense forces of Ukraine]. *Viiskova medytsyna Ukrainy. Orhanizatsiia okhorony zdorovia u Zbroinykh Sylakh Ukrainy*. №3. T.19. pp. 5–14.
2. Bilyi, V.Ia., Zhakhovskiy, V.O., Livinskyi, V.H. (2018). Voiennie-medychna doktryna yak osnova medychnoi skladovoi natsionalnoi bezpeky derzhavy [Military medical doctrine as the basis of the medical component of the state's national security. Science and defense]. *Nauka i oborona. Natsionalna i hlobalna bezpeka*. № 4. pp. 8–14.
3. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996 №254k/96-VR.
4. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia [Fundamentals of Ukrainian legislation on health care]: Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 r. № 2801-XII.
5. Pro Derzhavnu sluzhbu spetsialnogo zviazku ta zakhystu informatsii Ukrainy [On the State Service of Special Communications and Information Protection of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 23.02.2006 r. № 3475-IV.
6. Pro zatverdzhennia Voiennie-medychnoi doktryny Ukrainy [On the approval of the Military Medical Doctrine of Ukraine]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.10.2018 № 910.
7. Pro zatverdzhennia Instruktсии pro poriadok medychnoho zabezpechennia v Derzhavnii sluzhbi spetsialnogo zviazku ta zakhystu informatsii Ukrainy [On the approval of the Instructions on the procedure for medical support in the State

Service for Special Communications and Information Protection of Ukraine]: Nakaz administratsii Derzhavnoi sluzhby spetsialnoho zviazku ta zakhystu informatsii Ukrainy vid 01.04.2014 r. № 156.

8. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 lytnia 2021 roku «Pro stan natsionalnoi systemy okhorony zdorovia ta nevidkladni zakhody shchodo zabezpechennia hromadian Ukrainy medychnoiu dopomohoiu» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated July 30, 2021 "On the state of the national health care system and urgent measures to provide citizens of Ukraine with medical aid"]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 18.08.2021 № 369/2021.
9. Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simei [On social and legal protection of military personnel and members of their families]: Zakon Ukrainy vid 20.12.1991 r. № 2011-XII.